

Az európai föderalisták továbbra is egy helyben járnak

Philip Pilkington

Készítette Philip Pilkington, vezető elemző, MKI

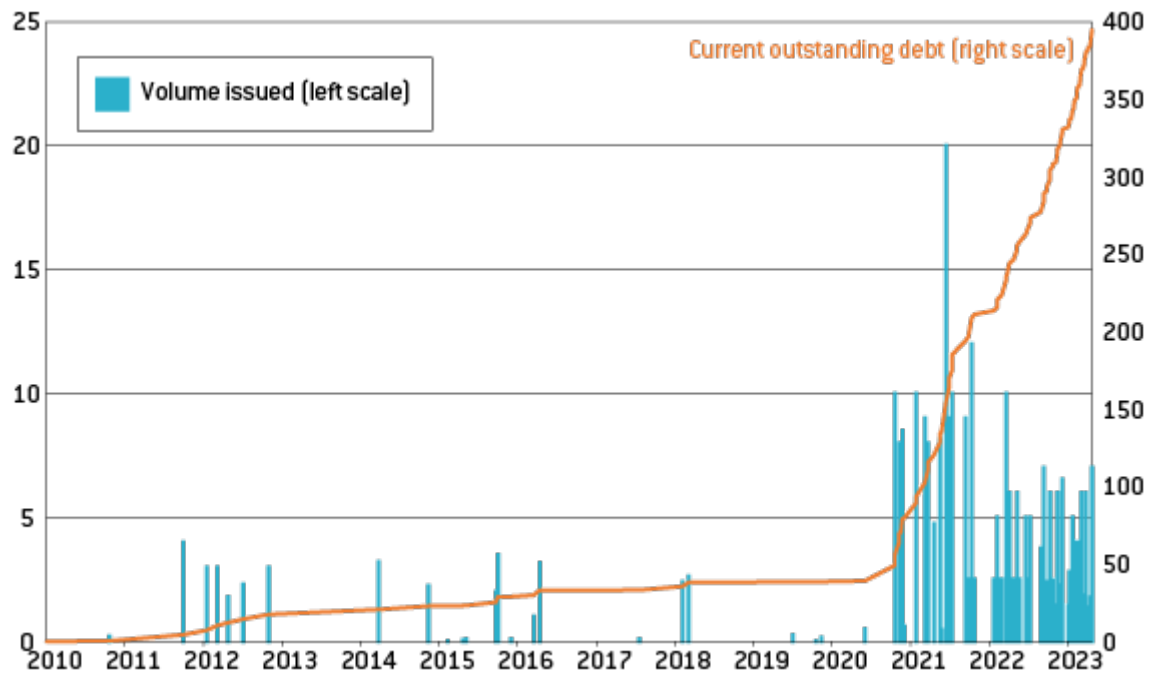
2024. október 3.

Az európai föderalisták továbbra is egy helyben járnak

A közös uniós adósság kibocsátása körüli vita kibontakozása a Draghi-jelentés közzététele óta azt mutatja, hogy az Európai Unió vezetői egyre inkább elszakadnak az európai gazdaságot érintő valóságtól. Maga Draghi is kijelentette, hogy sajnálja, hogy a kérdés mekkora figyelmet kap, mivel a jelentésnek ez egy [marginális](#) aspektusa volt. Az a tény, hogy a kommentátorok felkapták a közös adósság kérdését, két dolgot mutat. Először is, hogy a múltban ragadtak, és megpróbálnak keresztülvinni egy olyan projektet, amely nem egyértelműen releváns, ha az EU előtt álló szélesebb körű gazdasági és geopolitikai problémákat tekintjük. Másodsor, hogy Draghi jelentését a legtöbb kommentátor nem vette komolyan, mivel az nem tartalmaz megoldásokat ezekre a problémákra, és így az európai gazdasági vita visszazuhan a régi kerékvágásba.

A Draghi-jelentés valójában alig említi a közös adósságkibocsátás kérdését. A téma egyetlen bekezdésben kap helyet, [amely szerint](#) „az EU-nak a közös biztonságos eszközök rendszeres kibocsátása felé kell elmozdulnia, hogy lehetővé tegye a tagállamok közös beruházási projektjeit, és elősegítse a tőkepiacok integrációját”, továbbá tisztázza, hogy „az EU-nak továbbra is közös adósságinstrumentumokat kell kibocsátania”. Tekintettel arra, hogy ez volt az egyetlen vita a kérdésről, nem meglepő, hogy Draghi a vitára reagálva kijelentette, hogy „bármennyire is szeretem ezt a koncepciót, a jelentésben nem ez a legfontosabb dolog... Sok jó ok van a meglétére, [de] nem lényeges összetevő”.

Ahhoz, hogy megértsük az e bekezdés által kiváltott viták kontextusát, a legjobb, ha visszatérünk Draghi 2023-ban tartott beszédéhez, amelynek [címe](#) „A dongó következő repülése: Az út a közös fiskális politikához az euróövezetben” volt. Draghi előadása a National Bureau of Economic Research 13. éves Feldstein-előadása, és Draghi gyorsan megjegyzi, hogy a beszéd névadója - a közgazdász Martin Feldstein - erősen kritikus volt az Európai Monetáris Unióval (EMU) szemben. A közös adósságot az EMU keményvonalas hívei az egész projekt zárókövének tekintik. A beszédben Draghi gyorsan elismeri, hogy az államadósság-válság, amelyben ő maga egy évtizeddel ezelőtt kiemelkedő szerepet játszott, az EMU számos kritikusát igazolta. Draghi ugyanakkor kijelenti a beszédben, hogy félreértik az EMU motivációit, amelyek nem annyira gazdasági, mint inkább politikai jellegűek voltak. „Az egyre szorosabbá váló Európai Unió létrehozásának célja nagyon mélyen gyökerezett, a második világháború hamvaiból született, és mindenekelőtt az európai konfliktusok elkerülése volt a célja” - mondta Draghi a hallgatóságnak – „A közös valutát pedig alapvető lépésnek tekintették e cél felé”. Draghi továbbá elismerte, hogy azok, akik ezt a politikai programot akarták követni, „a mi ellentmondásainkat megkerülve haladtak előre, és tudták, hogy [a programmal kapcsolatban] komoly gazdasági aggályok vannak”.

Ha Draghi ezeket a megjegyzéseket az európai államadósság-válság idején tette volna, botrányosnak bizonyultak volna. De az európai politikai intézmények további integrációjának hívei mostanra már annyira magabiztosak lettek projektjükben, hogy hajlandók nyilvánosan is kimondani motivációikat. Az EMU esetében ez az európai monetáris struktúrában 2020 óta bekövetkezett fejleményeknek köszönhető, különösen a COVID-19 világjárványra adott európai válaszlépésekkel kapcsolatos fejleményeknek. Az Európai Bizottság 2020-tól kezdve rendkívül nagy adósságkibocsátóvá kezdett válni Európában, és ez olyan intézményi sablont hozott létre, amelyre a Draghi-féle föderalisták építeni akarnak.

Az Európai Bizottság évek óta bocsát ki kötvényeket különböző projektek finanszírozására. Ezek azonban 2020-ig nagyon kis volumenűek voltak. A [Bruegel](#) becslése szerint azonban a világjárványra válaszul a Bizottság 98,4 milliárd euró értékben bocsátott ki back-to-back hiteleket, amelyeket 2020 és 2022 között 19 ország között osztottak szét. Az EU Next Generation EU (NGEU) hitelfelvételi programja - ugyanaz a hitelfelvételi program, amelyet Draghi a versenyképességi jelentésben a jövőbeli közös adósság modelljeként említ – felduzzadt, így 385,8 milliárd eurónyi hitelt és 338 milliárd eurónyi támogatást kaptak az uniós országok a helyreállítási és rugalmassági eszközön (RRF) keresztül. Emellett az NGEU 83,1 milliárd EUR kiegészítő támogatást nyújt hat uniós programhoz a többéves pénzügyi keret (MFF) keretében. Ennek következtében a teljes fennálló uniós adósságállomány túlszárnyalja Ausztria és Görögország államadósságát, és 2024-re meghaladja Hollandia államadósságát. Az adósság mögött hatalmas hitelfelvételi struktúra áll, amely szindikált tranzakciókat és aukciókat foglal magában, és kiterjedt elsődleges kereskedői hálózatra támaszkodik.

Ez az adóssághalom intézményi szempontból még érdekesebbé válik, ha megnézzük, hogyan garantálják. A Bruegel megállapítja, hogy bár a bizottsági hitelfelvétel „az EU közvetlen és feltétel nélküli kötelezettségét jelenti az adósságszolgálatra”, „még mindig nem világos, hogy milyen közös forrásokat vonnak be uniós szinten”. Jelenleg az adósság finanszírozására vonatkozó egyetlen kifejezett kötelezettségvállalás az uniós költségvetésből származó közvetlen garancia, valamint az egyes nemzeti kormányok kötelezettségvállalása a bruttó nemzeti jövedelmük 0,6%-ának erejéig, amennyiben a visszafizetéshez további bevételekre van szükség. Az ebben a keretben rejlő homályosság, valamint a tagállamok korlátozott mértékű hozzájárulása óriási lehetőséget teremt azoknak, akik a közös adósságot akarják erőltetni, hogy megvethessék a lábukat. Mindössze annyit kell tennie, hogy a Bizottság hitelfelvétele még tovább nőjön - talán egy újabb válság vagy recesszió hatására a jövőben -, és a nemzeti kormányokra nyomás nehezedik, hogy vállaljanak egyértelműbb garanciákat.

Nem nehéz tehát megérteni, hogy a további föderalizmussal szemben kritikusak miért ugranak rá gyorsan arra a rövid bekezdésre, amelyet Draghi a versenyképességi jelentésbe foglalt. A világjárvány óta bekövetkezett fejleményeket figyelembe véve most már van egy keretrendszer, amelyen keresztül közös uniós adósságot lehet kibocsátani, és van egy út, amelyen keresztül ezt meg lehet tenni. Mégis, már a vita nyilvánosságra kerülésének módja is erősen arra utal, hogy az EU-ban a föderalisták az utolsó háborújukat vívják. Draghi nem téved, amikor azt állítja, hogy a versenyképességi jelentése nem a közös adósságkibocsátásról szólt - és valójában a közös adósságkibocsátásnak nagyon kevés köze van az európai versenyképességhez, ha van egyáltalán köze. Draghi jelentését az európai gazdaságokat és az ezeket a gazdaságokat felügyelő politikai döntéshozókat ért hatalmas sokk hatására adta ki: az orosz-ukrán háborúra és a konfliktusból eredő szankciós politikára.

Az EMU egész projektje azon az elképzelésen alapul, hogy Európa komolyan versenyképes szereplő legyen a világpiacokon. Európa gazdasági identitása - jobban, mint bármely más nagy gazdasági blokké a világon - a kereskedelem iránti rendkívüli nyitottságon alapul. Az európai gazdaság [jelenleg](#) körülbelül 2,8-szor jobban függ a külkereskedelemtől, mint Kína, és körülbelül 3,9-szer jobban függ, mint az Egyesült Államok. Ez nem véletlen, hanem szándékos. Az uniós projekt kezdeteire visszamenőleg az Unió olyan tömböt kívánt létrehozni, amely képes lenne zökkenőmentesen integrálódni a szabadkereskedelemre épülő globalizált világ gazdaságba. Ha az EU erre nem képes, akkor az egész projekt alapvető előfeltételei - amelyek sokkal mélyebbek, mint a monetáris unióval vagy a közös adósságkibocsátással kapcsolatos kérdések - összeomlanak, és az egész uniós projektnek nagyon alapvető szinten nincs létjogosultsága. Erre válaszul Draghi azt a feladatot kapta, hogy vizsgálja meg, hogyan lehet fenntartani az EU versenyképességét.

Mivel azonban az EU mostanra csapdába esett egy folyamatos és látszólag egyre gyorsuló geopolitikai konfliktusban - amely egyre inkább gazdasági szinten vívódik -, a létezésének előfeltételei eltűnnek. Az első és legnyilvánvalóbb csapást itt a magas energiaárak jelentik, amelyek jelenleg tönkreteszik az európai és különösen a német ipart. Ezek a magas energiaárak azóta állnak fenn, hogy az EU-nak az olcsó orosz vezetékes gázt drága, az Egyesült Államokból

(és most már egyre inkább - ironikus módon – [Oroszországból](#)) származó cseppfolyósított földgázzal kellett helyettesítenie. Az LNG a tömörítési és szállítási költségek miatt általában mintegy 40%-kal drágább, mint a vezetékes gáz, és ez a felár jelentősen és strukturálisan magasabb európai villamosenergia-árakban tükröződik, ami az EU-ban mind a bérköltségekre, mind az üzleti költségekre felfelé irányuló nyomást eredményez. A második csapás az EU protekcionizmusra való törekvése, különösen Kínával szemben. Ennek egy részét az olcsó energia hiánya miatti versenyképesség-vesztés motiválja, de nagy része egyszerűen egy nagyon gyenge európai vezetést jelez, amely hajlamos az Egyesült Államok politikáját másolni anélkül, hogy mérlegelné, hogy ezek a politikák megfelelőek-e Európa számára.

Ez a két kérdés egzisztenciális kihívást jelent Európa számára. Erős érv szól amellett, hogy a Draghi-jelentés képtelennek bizonyul arra, hogy foglalkozzon ezekkel az alapvető kérdésekkel, és ehelyett az EU versenyképességével kapcsolatos másodlagos kérdésekhez nyúlt vissza. De még ez az érv is feltételezi, hogy a kommentátorok és a politikai döntéshozók valóban foglalkoznak a Draghi-jelentéssel. Ehelyett azt látjuk, hogy ezek a kommentátorok és politikai döntéshozók teljesen megragadtak a tíz évvel ezelőtti vitákban - olyan vitákban, amelyeknek ma az EU és gazdasága szempontjából periférikus jelentőségük van. Úgy tűnik, hogy az EU döntéshozói teljesen képtelenek szembenézni a világrendben az elmúlt évtizedben bekövetkezett változások által keltett realitásokkal, és ezért olyan vitákba kényszerülnek, amelyeket csak nosztalgikusnak lehet nevezni.